

Minoritățile etnice în România în secolul al XIX-lea **Coordonatori: Venera Achim și Viorel Achim. București: Editura Academiei Române, 2010, 316 p**
. ISBN 978-973-27-2022-6

Volumul reunește 18 studii consacrate istoriei minorităților etnice din Vechiul Regat al României. Studiile, care se referă la o minoritate anume sau la mai multe minorități, privesc fie Principatele Române în epoca modernă, fie, după unirea din 1859, România. Limita cronologică superioară este reprezentată de primul război mondial.

Cele 18 studii au fost prezentate anterior sub formă de comunicare la Conferința cu titlul *Minorit*

ățile etnice în România în secolul al XIX-lea

, desfășurată în București, la 29-31 octombrie 2009, în organizarea Departamentului pentru Relații Interetnice al Guvernului României și a Institutului de Istorie "Nicolae Iorga" al Academiei Române.

Din *Cuvânt înainte*:

Orice abordare a istoriei minorităților etnice în Vechiul Regat al României trebuie să pornească de la constatarea că acest subiect, fără să fi fost neglijat de istorici, a constituit până aproape de noi o preocupare marginală pentru știința românească. Ultimele două decenii au adus contribuții importante la studierea minorităților în Moldova și Țara Românească, iar după 1859, în România, dar tema nu a dobândit ponderea pe care o merită în publicistica de specialitate și în programele de cercetare.

A existat – și într-o oarecare măsură există și acum –, inclusiv în unele medii istoriografice, ideea că Vechiul Regat a fost un teritoriu omogen sau cvasi-omogen din punct de vedere etnic. Lucrurile au fost departe de așa ceva. În 1876, un autor care a făcut o statistică economică a României, anume Mihail Obedenaru, arăta că circa 86% din populația țării era reprezentată de români; alături de aceștia trăiau 700.000 de neromâni, unii vechi de secole în România, alții imigranți recent: 265.000 de evrei, 230.000 de țigani, balcanici (greci, albanezi, sârbi și bulgari) – 41.000, ceangăi – 50.000, germani – 50.000, unguri și secui – 36.000, armeni – 8.000, ruși – 8.000, francezi – 2.000, englezi – 1.000, italieni – 500, dar și elvețieni, polonezi, cehi, tătari și turci¹. După 1878, odată cu intrarea Dobrogei în frontierele statului român, ponderea minoritarilor în populația României a crescut și mai mult. România de dinainte de 1918 a avut un număr relativ mare de minoritari și de minorități, care au dat țării – și mai ales orașelor – un anumit specific.

Istoria minorităților etnice în România de dinainte de 1918 este un domeniu interesant și important în același timp. Nu e vorba doar de istoria diferitelor grupuri minoritare sau comunități etnice, cu specificul lor și contribuția pe care ele au avut-o la dezvoltarea țării, ori de relațiile pe care minoritățile le-au dezvoltat cu populația majoritară și, în unele cazuri, cu țările de origine. Interesează și politica statului român și a administrației românești în ceea ce privește minoritățile, dar și opiniile intelectualității românești din acea epocă cu privire la minorități.

Referitor la atitudinea față de minorități, aici a existat o paletă variată. Unii reprezentanți ai generației pașoptiste dădeau „națiunii” o conotație – am spune azi – civică, pentru ei națiunea

română în formare cuprindea (sau trebuia să cuprindă) pe toți locuitorii țării, indiferent de originea etnică, inclusiv imigranții evrei sau de altă origine; toți trebuiau să fie cetățeni. În același timp, au existat voci în interiorul Adunării ad-hoc din Moldova, în 1857, care refuzau calitatea de cetățeni pentru catolici, locuitori de secole ai țării, pe motiv că nu aparțineau confesiunii ortodoxe. Administrația statului român modern (după 1859) nu a ținut o evidență a populației după criteriul etnic, iar recensămintele de dinaintea de 1918 nu au înregistrat naționalitatea (etnia), ci doar cetățenia; „român” în recensăminte și alte statistici și documente oficiale însemna „cetățean român”, indiferent de originea etnică. Dar unele grupuri politice și unii intelectuali au promovat ideea excluderii alogenilor de la drepturile politice. Discuția pe tema articolului 7 din Constituție, în anii care au urmat Congresului de la Berlin (1878) și soluția la care s-a ajuns sunt dovada cea mai elocventă în acest sens. Putem menționa aici și poziția filosofului și politicianului Vasile Conta care a introdus la noi argumentul rasist în discursul cu privire la minorități, spunând că „cea dintâi condiție pentru ca un stat să poată exista și prospera, este ca cetățenii acelui stat să fie din aceeași rasă, din același sânge”.

Cercetarea minorităților etnice din Moldova și Țara Românească, iar după 1859 din România, este justificată nu numai sub aspectul acoperirii unei lacune în cunoaștere, ci și pentru faptul că statul român de după 1918 a continuat într-o anumită măsură viziunea pe care clasa politică din Vechiul Regat o avea cu privire la raporturile stat-minorități. Cum s-a construit această viziune, când și în ce împrejurări, sunt chestiuni care au relevanță pentru istoria țării în secolele XIX și XX.

1 Cf. *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne*, coord. Dan Berindei, București, 2003, p. 596.

Cuprinsul volumului [aici](#) .

Rezumatele în limba engleză [aici](#) .